

Projekt

z dnia 1 grudnia 2021 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W SOSNOWCU**

z dnia 2021 r.

w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodziny w Sosnowcu na lata 2022-2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2021r. poz. 1372 ze zmianami) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2020r. poz. 821 ze zmianami)

**Rada Miejska
w Sosnowcu**

§ 1. Uchwała Program Wspierania Rodziny w Sosnowcu na lata 2022-2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Sosnowca.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Sosnowcu

Ewa Szota

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Sosnowcu
z dnia 2021 r.

Program
Wspierania Rodziny
w Sosnowcu
na lata 2022-2024

*„Rodzina to silnik umożliwiający podbój świata,
a zarazem bunkier, w którym można się schronić.”*

Maxime Chattam

Spis treści:

- I. Wprowadzenie
- II. Diagnoza środowiska i problemu
- III. Analiza SWOT
- IV. Adresaci Programu
- V. Realizatorzy Programu
- VI. Cel główny
- VII. Cele szczegółowe i sposoby ich realizacji
- VIII. Wskaźniki ewaluacji Programu
- IX. Źródła finansowania
- X. Zakończenie

I. Wprowadzenie

Niniejszy Program stanowi kontynuację programów wspierania rodziny realizowanych w mieście Sosnowiec od 2012 roku.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy szereg zadań własnych:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem i przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zarządzeniem Nr 1091 z dnia 12 grudnia 2011 r. Prezydenta Miasta Sosnowca organizowanie pracy z rodziną zostało powierzone Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej.

Miasto Sosnowiec w latach 2019-2021 realizowało kolejny trzyletni Program wspierania Rodziny. Corocznie, w terminie do 31 marca, składane są Radzie Miejskiej w Sosnowcu sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiane są potrzeby związane z ich realizacją.

Wsparcie, zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ma na celu:

- 1) dokonanie analizy sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- 2) wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- 3) rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
- 4) podniesienie świadomości w planowaniu oraz funkcjonowaniu rodziny,
- 5) wzmocnienie integracji rodziny,
- 6) przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,

7) dążenie do reintegracji rodziny dzięki czemu zwiększą się szanse na pozostawienie dziecka w jego naturalnym środowisku.

Cele te realizowane są przez różnorodne formy wsparcia: asystent rodziny, rodzina wspierająca, praca z rodziną, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi w tym usługi specjalistyczne, grupy wsparcia, samopomocowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci.

Wspieranie rodziny prowadzone jest w formie:

- 1) pracy z rodziną,
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny prowadzone jest za jej zgodą, przy jej aktywnym udziale, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Praca z rodziną prowadzona jest w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
- 2) terapii i mediacji,
- 3) usług dla rodzin z dziećmi,
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
- 5) organizowania spotkań dla rodzin, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji (grupy wsparcia i grupy samopomocowe).

Pracę z rodziną prowadzi się także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

W sytuacji powzięcia przez MOPS informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy i po analizie sytuacji może zawnioskować o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Współpraca między rodziną a asystentem opiera się na wspólnym opracowaniu i realizacji planu pracy.

II. Diagnoza środowiska i problemu

Z danych statystycznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu wynika, że w czerwcu 2021 r. było objętych pomocą Ośrodka 545 rodzin z dziećmi. Pośród nich 356 rodzin niepełnych i 136 rodzin wielodzietnych.

Najliczniejszą grupę rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu stanowiły charakteryzujące się występowaniem długotrwałej lub ciężkiej choroby – 1817 rodzin. Ponadto spośród najczęściej występujących przyczyn korzystania z pomocy znajdowało się: ubóstwo – 1373 rodzin, niepełnosprawność – 1233 rodzin, bezrobocie – 1229 rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – 545 rodzin.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w podziale na przyczyny korzystania z pomocy.

Tabela nr 1. Powody przyznania pomocy w latach 2018 – 2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.)

Powód trudnej sytuacji życiowej	2018		2019		2020		I -VI 2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	2220	4313	2014	3751	1810	3350	1373	2424
Sieroctwo	0	0	9	15	2	2	2	7
Bezdomność	400	425	401	433	445	477	401	411
Potrzeba ochrony macierzyństwa	188	799	155	732	145	655	100	470
w tym:								
potrzeba ochrony wielodzietność	55	297	73	406	69	385	47	270
Bezrobocie	1857	4351	1588	3594	1449	3234	1229	2670
Niepełnosprawność	1768	2988	1749	2883	1549	2452	1233	1893
Długotrwała lub ciężka choroba	2388	3933	2575	4178	2298	3685	1817	2792
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem	840	2728	765	2382	741	2271	545	1747
w tym:								
rodziny niepełne	586	1751	492	1501	473	1435	356	1051
rodziny wielodzietne	192	1039	162	884	162	853	136	722
Przemoc w rodzinie	13	28	12	27	10	17	5	12
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	150	222	169	238	166	239	124	165
Narkomania	16	20	20	27	16	20	11	16
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	69	113	83	136	104	163	58	80
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy(art.7 pkt 11)	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	6	13	7	17	1	1	7	22
Sytuacja kryzysowa	8	15	3	5	7	14	1	1
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DPŚ

Program wspierania rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2022-2024 wyznacza planowane działania mające na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Liczba środowisk ogółem korzystających z pomocy społecznej w latach 2018-2021 kształtowała się na poziomie od 4 827 do 3 827, w tym rodziny z dziećmi stanowiły średnio 25%.

Rodziny z dziećmi mogą liczyć na pomoc i wsparcie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu, realizowane w szczególności poprzez:

- 1) pracę socjalną, przyznawanie i wypłatę świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego (wypłaconego do 31.05.2022),
- 2) przyznawanie i wypłata stypendiów,
- 3) przyznawanie dodatków mieszkaniowych i energetycznych,
- 4) poradnictwo specjalistyczne,
- 5) aktywizację społeczno-zawodową,
- 6) wspieranie aktywności lokalnej,
- 7) wsparcie i pomoc rodzinom w przezwyciężaniu problemu przemocy,
- 8) zagospodarowanie czasu wolnego.
- 9) dożywianie dzieci w szkołach.

Jedną z najważniejszych form wsparcia jest zapewnienie dzieciom i młodzieży ciepłego posiłku.

Wszystkie dzieci objęte opieką, wychowaniem i edukacją, z rodzin których dochód nie przekraczał 150% ustawowego kryterium dochodowego określonego ustawą o pomocy społecznej mają możliwość korzystania z ciepłych posiłków w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Tabela nr 2. Liczba osób korzystających z posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”* w latach 2018 – 2020

Wyszczególnienie	2018*	2019	2020
Ogółem	1199	948	730
dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej	0	0	0
uczniowie do czasu ukończenia szkoły podstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej	854	683	519
pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art.7 ustawy o pomocy społecznej	345	265	211

*Od stycznia 2019 roku dotychczasowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” zastąpił nowy program „Posiłek w szkole i w domu” ustanowiony na lata 2019-2023. Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DPŚ

Pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego należy również do ważnych form wsparcia rodzin korzystających z pomocy MOPS.

Tabela nr 3. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, pedagogicznego i prawnego) w latach 2018–2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.)

Lata	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin	732	570	422	201

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DPŚ

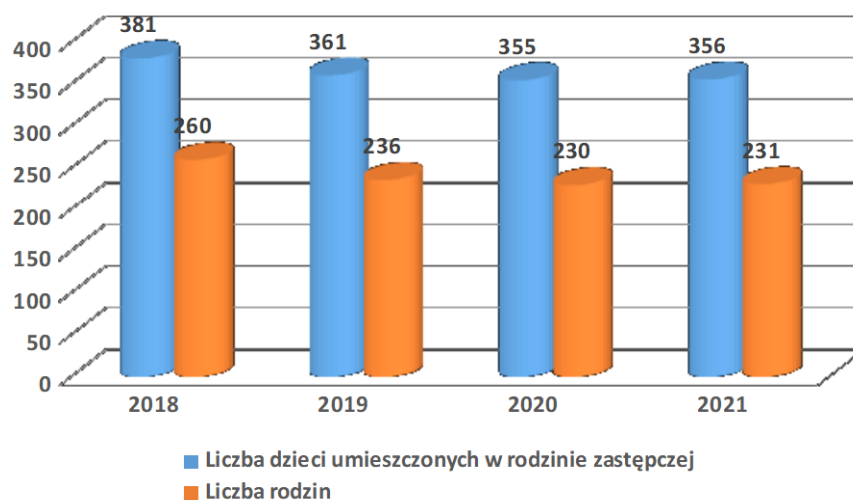
Największy spadek liczby rodzin korzystających z porad specjalistów w 2020 i w 2021 roku dotyczy poradnictwa prawnego, niewątpliwą przyczyną takiego stanu rzeczy było częstsze korzystanie z poradnictwa w punktach nieodpłatnego poradnictwa prawnego funkcjonujących na terenie miasta oraz stanem epidemii w związku z zakażeniem SARS-CoV-2.

W rodzinach dysfunkcyjnych dochodzi niekiedy do sytuacji kryzysowych, powodujących konieczność zabezpieczenia dobra małoletnich poprzez umieszczenie w pieczy zastępczej. Takie rozwiązanie nakazują;

- 1) przepisy kodeksu rodzinnego,
- 2) ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 3) ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

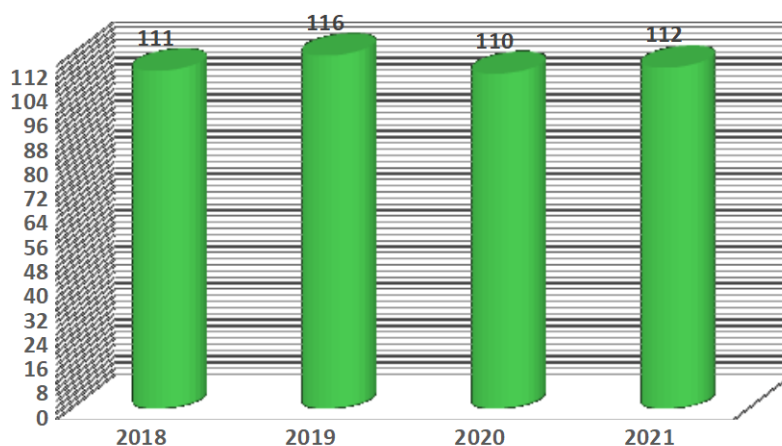
Liczbę dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej przedstawiają poniższe tabele:

Wykres nr 1. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w Sosnowcu w latach 2018 – 2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.)

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Wykres nr 2. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w Sosnowcu w latach 2018 – 2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.)

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni trzech lat (2018-2020) liczba umieszczonych dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, jak i w instytucjonalnej pieczy zastępczej utrzymuje się w zasadzie na tym samym poziomie. Dane za I półrocze 2021 wskazują na duże prawdopodobieństwo, że w roku 2021 liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej wzrośnie.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do placówek opiekuńczo-wychowawczych mogą być kierowane dzieci powyżej 10 roku życia. Wyjątek stanowią sytuacje umieszczenia dziecka poniżej 7 roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego, jeśli w tych placówkach przebywa rodzic dziecka lub gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

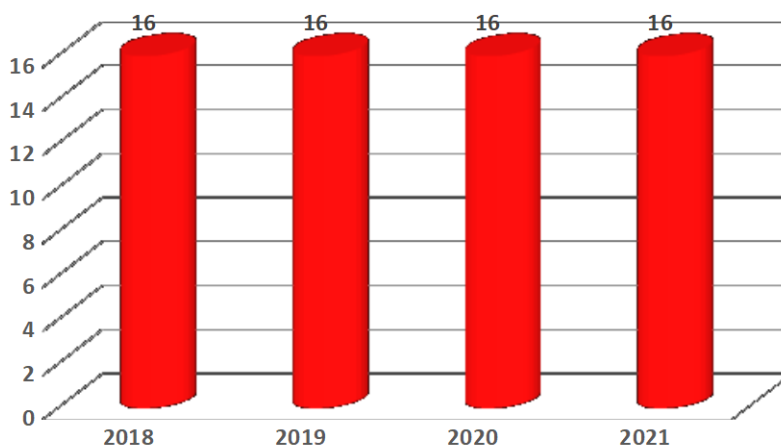
MOPS w Sosnowcu dąży do tego, aby liczba umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej była jak najmniejsza, składa się na to praca interdyscyplinarna osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodziną na terenie Sosnowca. Praca ta powinna dawać wymierne efekty, ale również spełniać wymogi ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dotyczące funkcjonowania spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto w oparciu o realizowane dotychczas Programy Wspierania Rodziny w Mieście Sosnowiec w latach 2013-2021 podejmowane były również działania profilaktyczne o charakterze zapobiegającym powstawaniu trudnych sytuacji życiowych.

Najważniejszym działaniem profilaktycznym jest wprowadzona ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pomoc asystenta rodziny, który pełni zasadniczą rolę we wspieraniu rodziny i dziecka. Asystenci dokonując analizy sytuacji poszczególnych rodzin, proponują najskuteczniejsze wsparcie i realną pomoc kierując osoby zainteresowane do uczestnictwa w grupach samopomocowych, programach a także do współpracy z pracownikami socjalnymi bądź specjalistami. Asystent rodziny pomaga rodzinie

w środowisku i towarzyszy w rozwiązywaniu trudnych sytuacji, jego elastyczny zadaniowy czas pracy dostosowany jest do rytmu życia rodziny i jej realnych potrzeb.

Asystent zostaje przydzielony rodzinie na podstawie przeprowadzonego wywiadu przez pracownika socjalnego, podczas którego stwierdza się zasadność objęcia rodziny wsparciem. Części rodzin został przydzielony asystent na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Sosnowcu oraz na wniosek kuratora zweryfikowany przez pracownika socjalnego.

Wykres nr 3. Liczba zatrudnionych asystentów w latach 2018-2021

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne SAR

Do funkcji asystenta rodziny zalicza się:

- 1) wsparcie psychiczno – emocjonalne,
- 2) funkcję diagnostyczno – monitorującą,
- 3) funkcję opiekuńczą,
- 4) funkcję doradczą,
- 5) funkcję mediacyjną,
- 6) funkcję wychowawczą,
- 7) funkcję motywująco – aktywizującą.

Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary:

- 1) bezpośrednia praca z rodzinami,
- 2) bezpośrednia praca z dziećmi,
- 3) działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny,
- 4) informowanie i poradnictwo.

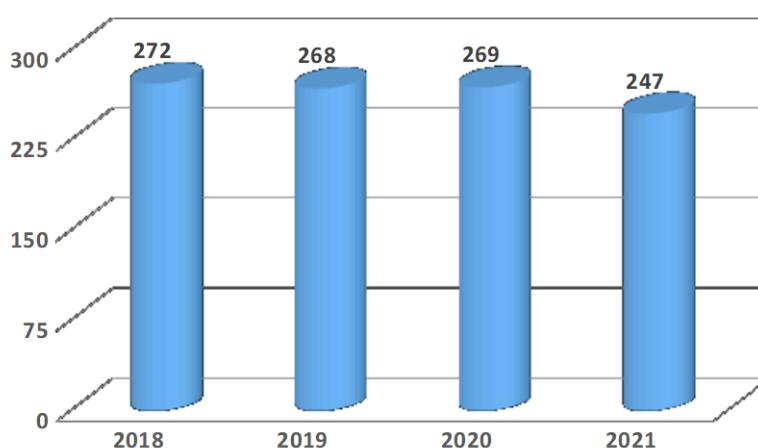
Tabela nr 4. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach grup wsparcia lub grup samopomocowych organizowanych przez pracowników SAR w latach 2018-2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.)

Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
37	43	21	16

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne SAR

Celem pomocy rodzinie jest niedopuszczenie do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, bądź stworzenie warunków do jak najszybszego powrotu dzieci do domu. Praca asystenta rodziny ze względu na jej charakter (towarzyszenie rodzinie w środowisku) jest skutecznym narzędziem w poprawie funkcjonowania rodzin mających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo wychowawczych.

Wykres nr 4. Liczba rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze objętych wsparciem asystenta w latach 2018-2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.)

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne SAR

Z roku na rok zmniejsza się ogólna liczba rodzin z dziećmi objętą wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej, dotyczy to również liczby rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, ale nie zmniejsza się liczba rodzin objętych wsparciem asystenta.

Od sierpnia 2019 r. do 31.03.2022 r. Ośrodek realizuje projekt konkursowy „Sosnowiec dla Rodziny”, który jest kontynuacją projektu „Rodzina działaniami silna”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Cel główny projektu zakłada poprawę funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie i rozwój systemu pieczy zastępczej. Działania projektowe w sposób znaczny doprowadziły do poprawy funkcjonowania i pełnienia ról społecznych przez rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny i tym samym przeciwdziałały ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Ponadto wpłynęły na wsparcie i rozwój zawodowych i niezawodowych form pieczy zastępczej. Cel projektu został osiągnięty dzięki zastosowaniu kompleksowego wsparcia w formie usług społecznych w tym wsparcia rodziny i pieczy zastępczej tj. między innymi poprzez rozwijanie asystentury rodzinnej, konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, grupy samopomocowe, terapię, warsztaty, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka. W ramach projektu dla rodzin objętych wsparciem przeprowadzono zajęcia warsztatowe „Szkola dla rodziców”. Rodzice objęci wsparciem asystenta rodziny uczestniczyli w grupie samopomocowej. Prowadzone były zajęcia dla dzieci z arteterapii, dramy, pantomimy i terapii przez ruch. Odbyły się zajęcia edukacyjne „ABC chorób wieku dziecięcego” oraz zajęcia edukacyjne „ABC zdrowia psychicznego” prowadzone przez psychiatrę dla rodziców. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny wzięły udział w wyjeździe szkoleniowo - integracyjno – terapeutycznym.

Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi jest procesem złożonym i długofalowym. Efekty pracy w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia na otrzymane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Objęcie rodziny wsparciem asystenta czy przedstawicieli innych instytucji i organizacji pomocowych nie zawsze gwarantuje przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Część rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny wykazywała zaburzenia psychiczne, upośledzenie umysłowe. Praca z tego typu rodzinami, aby przyniosła oczekiwany efekt musi być wielomiesięczna lub kilkuletnia. Dużym problemem współistniejącym w tych rodzinach jest nadużywanie przez rodziców lub jednego z nich alkoholu lub innych środków odurzających.

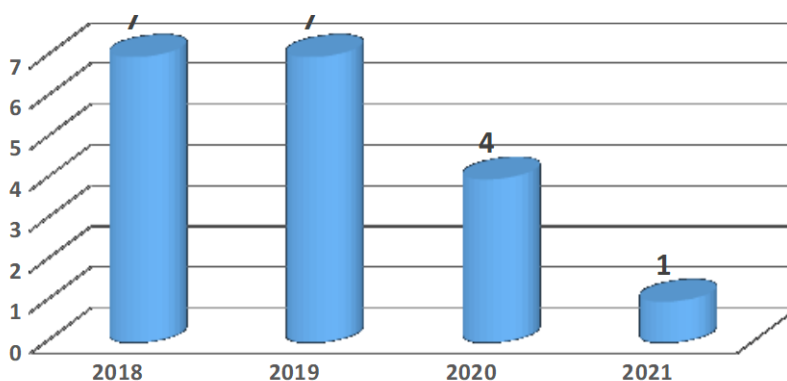
Tabela nr 5. Liczba dzieci powracających do rodziców biologicznych przed ukończeniem 18 roku życia w latach 2018-2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.)

Rok	Liczba dzieci powracających do rodziców naturalnych z instytucjonalnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci powracających do rodziców naturalnych z rodzinnej pieczy zastępczej
2018	7	6
2019	3	12
2020	5	5
2021	9	5

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Analizując dane od 2018 roku obserwuje się tendencję spadkową w liczbie dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych. Do istotnych przyczyn w latach 2020 i 2021 warunkujących powrót dzieci z pieczy zastępczej mógł się przyczynić stan epidemii w związku z zakażeniem wirusem SARS-CoV-2, który przełożył się na kondycję socjalno-bytową, zdrowotną rodzin oraz aktywność rodziców.

Wykres nr 5. Liczba realizowanych projektów socjalnych na rzecz dziecka i rodziny w latach 2018-2021 (stan na dzień 30.06.2021 r.) realizowanych przez MOPS

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne SAR

Organizowanie i realizowanie projektów socjalnych na rzecz rodzin z dziećmi ma na celu podejmowanie działań o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, wychowawczym, terapeutycznym. Umożliwiają również pokazanie alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego oraz sprzyjają rozwojowi psychospołecznemu uczestników. W latach 2020-2021 zrealizowano mniejszą ilość projektów niż została zaplanowana z uwagi na obostrzenia związane ze stanem epidemii w związku z zakażeniem SARS-CoV-2.

III. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z technik analitycznych służących porządkowaniu informacji, stosuje się ją we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku Programu Wspierania Rodziny w Mieście Sosnowiec stanowi metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu wsparcia rodzin oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Tabela nr 6. Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w obszarze wsparcia rodziny

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre rozeznanie środowiska lokalnego - diagnoza • efektywna współpraca MOPS z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (Szkoły, Przedszkola, Sąd, Poradnie Pedagogiczno -Psychologiczne, Policja) • zatrudnienie asystentów adekwatnie do realnych potrzeb • skuteczne pozyskiwanie środków na zatrudnienie asystentów w ramach programów rządowych • udział asystentów w szkoleniach celem podnoszenia kwalifikacji oraz przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu • podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej • praca z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej • realizacja programów rządowych, miejskich, projektów współfinansowanych ze środków unijnych i licznych projektów socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • dysfunkcjonalność rodzin w wielu obszarach życia społecznego, zawodowego i emocjonalnego • długotrwały problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach mających trudności opiekuńczo-wychowawcze • opór rodzin biologicznych przed dokonywaniem zmian np. przed podjęciem leczenia odwykowego lub terapii rodzinnej • mocne ograniczenie programów rządowych wspierających gminę w zatrudnianiu asystentów • mała liczba placówek wsparcia dziennego (światlic) • niewystarczająca oferta rozwoju zainteresowań, organizacji czasu wolnego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych ze strony organizacji pozarządowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • kontynuowanie usług asystenta rodziny szansą na podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych dla rodzin dysfunkcyjnych • rozwój tworzenia grup wsparcia i grup samopomocowych 	<ul style="list-style-type: none"> • rażące zaniedbania rodziców wobec własnych dzieci • zanik więzi i tradycji rodzinnych („pęd życia”) • brak autorytetów dla dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych

<ul style="list-style-type: none"> • edukacja rodziców, w szczególności poprzez treningi umiejętności rodzicielskich, radzenia sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzaniem budżetem domowym • wczesna interwencja w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i prawidłowego rozwoju dziecka • wzmacnianie i dalszy rozwój współpracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny • rozwijająca się sieć bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzin i dzieci; oferta Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych, oraz organizacji pozarządowych • włączenie sektora prywatnego w działania na rzecz rodzin i aktywizacji środowiska lokalnego • realizacja projektów współfinansowanych ze środków unijnych na rzecz aktywizacji środowiska lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • zjawisko „dziedziczenia stylu życia” • większa koncentracja w pracy z rodziną na jej deficytach aniżeli na jej zasobach • brak chęci współpracy i zaangażowania ze strony rodzin dysfunkcyjnych • długotrwały i trudno mierzalny proces przywracania rodzinie zdolności prawidłowego funkcjonowania • stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych • sytuacja epidemiologiczna ogranicza możliwość osobistych kontaktów z rodziną • konieczność podejmowania nauki zdalnej przez dzieci utrudnia proces ich socjalizacji co przekłada się na funkcjonowanie rodziny
--	--

IV. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami programu są rodziny zamieszkałe na terenie miasta Sosnowca wychowujące dzieci i mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej oraz takie, które chcą współpracować na rzecz odzyskania opieki nad dziećmi umieszczonymi już w pieczy zastępczej.

V. REALIZATORZY PROGRAMU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jako organizator pracy z rodziną, przy współpracy ze Szkołami, Przedszkolami, Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi, Sądem, Policją, Poradniami Zdrowia.

VI. CEL GŁÓWNY

Wzmacnianie rozwiązań sprzyjających prawidłowemu realizowaniu funkcji rodziny, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych.

VII. CELE SZCZEGÓŁOWE I SPOSOBY REALIZACJI

Tabela nr 7. Cele szczegółowe i sposoby realizacji

Cel szczegółowy nr 1			
Wspieranie rodziny w procesie wychowania i socjalizacji			
Lp.	Działania	Terminy	Zakładane rezultaty
1.	Monitorowanie środowisk zagrożonych dysfunkcjami, motywowanie do podjęcia terapii/leczenia, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z dziećmi	na bieżąco, według potrzeb	ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnymi dysfunkcjami, uzależnieniami
2.	Rozwój asystentury rodzinnej	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców
3.	Prowadzenie pracy z rodziną w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną naturalną	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	powrót dzieci z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej pod opiekę rodziców
4.	Wzmacnianie integracji pomiędzy instytucjami, organizacjami zajmującymi się pracą na rzecz dziecka i rodziny	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	multiprofesjonalizacja pracy z rodziną
Cel szczegółowy nr 2			
Kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze			
Lp.	Działania	Terminy	Zakładane rezultaty
1.	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia ze strony asystenta rodziny	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	pozostawienie dzieci w rodzinie biologicznej lub powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziców biologicznych
2.	Sporządzanie planów pracy przez asystenta z rodziną przy współpracy z pracownikiem socjalnym a w sytuacji umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, z uwzględnieniem mocnych stron oraz deficytów rodziny	po podjęciu współpracy z rodziną	diagnoza sytuacji rodziny, usystematyzowanie problemów, rozeznanie potrzeb i oczekiwań rodziny

3.	Przeprowadzanie edukacji w zakresie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, nauka zasad dobrej komunikacji, motywowanie do pozytywnych zmian w rodzinie	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców
4.	Organizowanie spotkań grup wsparcia, grup wspierająco-edukujących	systematycznie, średnio raz w miesiącu	wzrost aktywności rodzin w rozwiązywaniu swoich problemów socjalnych
5.	Pomoc w nabywaniu pozytywnych relacji z instytucjami (towarzystwo rodzinom w wizytach lekarskich, spotkaniach z pedagogiem, nauczycielami)	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	nabywanie i podwyższanie kompetencji społecznych

Cel szczegółowy nr 3

Zabezpieczenie rodzinom podstawowych potrzeb socjalno-bytowych

Lp.	Działania	Terminy	Zakładane rezultaty
1.	Wsparcie finansowe i rzeczowe (zasiłki okresowe, celowe, rodzinne wraz z dodatkami, zasiłki rodzicielskie, świadczenia wychowawcze, świadczenia pielęgnacyjne, fundusz alimentacyjny, dożywianie dzieci w szkole, dodatki mieszkaniowe)	na bieżąco	zapewnienie dzieciom podstawowych warunków socjalno -bytowych w ich naturalnych rodzinach
2.	Dożywianie w formie ciepłego posiłku dla dzieci w ramach rządowego programu	na bieżąco	zapewnienie dzieciom ciepłego posiłku
3.	Organizowanie czasu wolnego i wypoczynku dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia-realizacja programów i projektów socjalnych (m.in. zajęcia z artterapii, zorganizowanie „Lata w mieście”, imprez okolicznościowych: dzień dziecka, mikołajki, zabawy karnawałowe, rozrywki kulturalne, zajęcia sportowe, edukacyjne	zgodnie z potrzebami	Propagowanie alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu, wykorzystywanie możliwości psychofizycznych dzieci, integracja środowiska, przeciwdziałanie marginalizacji
4.	Pomoc rodzinom w załatwianiu spraw związanych z uzyskaniem prawa do lokalu socjalnego lub komunalnego	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	zapewnienie rodzinom z dziećmi niezbędnych warunków mieszkaniowych
5.	Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych (towarzystwo przy załatwianiu spraw urzędowych m.in.	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	wzrost aktywności rodzin w rozwiązywaniu swoich problemów socjalnych

alimentów, dokumentów, świadczeń z ZUS)

Cel szczegółowy nr 4

Doskonalenie jakości i dostępności świadczonego wsparcia dla rodzin z dziećmi

Lp.	Działania	Terminy	Zakładane rezultaty
1.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomagających rodzinie poprzez udział w szkoleniach, kursach, oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu poprzez zapewnienie pracownikom superwizji	na bieżąco wg potrzeb	podniesienie profesjonalizmu i skuteczności pracy osób niosących pomoc rodzinie
2.	Stała współpraca z podmiotami i instytucjami zajmującymi się pracą na rzecz rodziną	na bieżąco wg potrzeb	zwiększenie różnorodności i dostępności usług dla rodzin z dziećmi
3.	Zatrudnianie asystentów rodzin w systemie zadaniowego czasu pracy dostosowanego do realnych potrzeb rodzin z dziećmi	na bieżąco wg potrzeb	poprawa warunków obsługi klienta
4.	Pobudzanie aktywności środowiska lokalnego poprzez wspólne działania rodzin, sektora publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych	na bieżąco wg potrzeb	stworzenie zintegrowanego systemu pomocy na rzecz rodzin, współdziałanie administracji publicznej, partnerów społecznych i gospodarczych na zasadzie partnerstwa

VIII. WSKAŹNIKI EWALUACJI PROGRAMU

Wskaźnikami osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych będzie analiza następujących danych:

- 1) ilość zatrudnionych asystentów rodzin,
- 2) ilość rodzin objętych wsparciem asystentów rodzin,
- 3) ilość porad i konsultacji udzielanych przez specjalistów MOPS,
- 4) ilość innych podmiotów udzielających specjalistycznego poradnictwa i terapii dla rodzin z dziećmi,
- 5) ilość programów i projektów socjalnych na rzecz wzmocnienia rodziny,
- 6) ilość osób uczestniczących w spotkaniach grup wsparcia i grup samopomocowych,
- 7) ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 8) ilość dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej,
- 9) ilość pracowników pracujących z rodziną, którzy podnieśli swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach, kursach, superwizjach,
- 10) ilość programów, projektów pobudzających aktywność lokalną.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródła finansowania Programu:

- 1) budżet miasta Sosnowca,
- 2) dotacje i środki pozabudżetowe pozyskane z innych źródeł (np. z programów rządowych, środków unii europejskiej, sektora prywatnego, organizacji pozarządowych).

X. ZAKOŃCZENIE

Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście Sosnowiec na lata 2022-2024, tak jak w poprzednich programach jest dalsze wzmacnianie rozwiązań sprzyjających prawidłowemu realizowaniu funkcji rodziny, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel ten realizowany będzie poprzez pracę z rodziną oraz wsparcie i pomoc w opiece i wychowaniu dzieci. Działania podejmowane w ramach Programu w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej będą miały głównie charakter działań profilaktycznych - zapobiegających wystąpieniu niepożądanych skutków w funkcjonowaniu rodziny. Ponadto działania te będą ukierunkowane na wspieranie rodzin z wieloma problemami i stworzenie im możliwości do samodzielnego wyjścia z sytuacji kryzysowej. Priorytetowo będzie wykorzystywana w pracy z rodzinami ich własna aktywność i wewnętrzny potencjał w zdobywaniu nowych umiejętności, które umożliwią im prawidłowe funkcjonowanie, między innymi na płaszczyźnie opiekuńczo – wychowawczej.

Biorąc pod uwagę przekonanie ustawodawcy, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się dziećmi i wychowywaniu ich oraz skuteczna ochrona rodziny mogą być osiągnięte przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami, należy podjąć działania mobilizujące do współpracy i efektywnego wdrażania niezbędnych zmian.

Program stanowi dokument elastyczny i otwarty. Oznacza to, że może podlegać modyfikacjom na skutek zmieniającej się rzeczywistości, rozpoznanych w trakcie programu potrzeb oraz wymogów prawnych.